

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

ה' בטבת תשע"ו
17 בדצמבר 2015
תיק 75116

בס"ד

פסק דין

בעניין שבין

התובע

הנתבעת

מזמין שירותים בחברה בה עבדה הנתבעת
גב' פלונית, עובדת בחברה לנופש מאורגן

1. עובדות מוסכמות בקצרה

במהלך חודש חשוון תשע"ה החל התובע לחפש מקום על מנת לערוך את בר המצוה של בנו, שהתקיימה בחודש אלול תשע"ה. במסגרת חיפושיו מצא באתר של חברת 'נופשים-בארץ' (להלן 'חברת-האם') את מספר הטלפון של הנתבעת שהיתה סוכנת לתיירות פנים, העובדת בחברת 'יערות-עד' (להלן, החברה), שהינה חברת-בת של חברת-האם. הוא פגש אותה בבית ההארכה של קיבוץ פלוני (להלן: בית ההארכה), וביקש ממנה לסדר עבורו את הדברים הנצרכים על מנת לערוך את בר המצוה של בנו בבית ההארכה. לאחר שביקש ממנה הצעת מחיר הם סיכמו שמקדמה בסך 30 אלף ש"ח תועבר לחשבון בנק באופן מיידי, על מנת לקבל הנחה כך שהמחיר הסופי יעמוד על 40,500 ש"ח.

לאחר כמה ימים בתאריך 25.11.14, ביקשה הנתבעת את סכום המקדמה בסך 30,000 ש"ח לחשבון על שם 'הרבה-שפע'. באותו היום התובע קיבל הצעת מחיר לעיסקה מהנתבעת, וחתם עליה, והעביר את סכום המקדמה כ30,000 ש"ח לחשבון זה.

התובע ביקש מהנתבעת קבלה על התשלום, וקיבל אישור תשלום והזמנה בתאריך 16.12.14.

לאחר שהנתבעת הודיעה לתובע כי המנהל שלה ברח לחוץ לארץ, והוא הבין שהתעוררו בעיות בחברת יערות-עד, התובע בירר את המצב בבית ההארכה, ונודע לו שלמעשה הזמנת החדרים שעליה סוכם מול הנתבעת כלל לא התבצעה, וחדרים אלו אף הוזמנו ונתפסו על ידי אנשים אחרים. לאור זאת התובע הוצרך לפעול ישירות מול בית ההארכה - לשנות את ההזמנה, לבחור חדרים חדשים, לשלם מחדש מקדמה, ובסופו של דבר לשלם את כל סכום ההזמנה שהינו מעל 50,000 ש"ח.

התובע דורש מהנתבעת לפצות אותו על כל הנזקים שנגרמו לו בעקבות האירוע עיקר טענת הנתבעת היא, שאיננה הכתובת לתביעה. בהמשך תובאנה הטענות המפורטות.

2. תביעות התובע וטענותיו

התובע תובע מן הנתבעת:

30,000 ש"ח שהועברו על ידו לחשבון 'הרבה-שפע' לטובת החברה: לטענתו, אף שהנתבעת לא קיבלה את הכסף לחשבון הבנק האישי שלה, היות שהנתבעת היא הבעלים של החברה, או לפחות המנכ"ל שלה - באחריותה להשיב את הכספים שהועברו לה ולא ניתנה עבורם תמורה. כמו כן, בתנה קבלה על סכום זה, היא התחייבה לשלם אותו בחזרה משום שהיא לקחה אחריות אישית על הסכום.

10,300 ש"ח לצורך הזמנת חדרים חדשים: עקב העיכוב של הנתבעת בהזמנת חדרים עבור התובע, החדרים שעליהם סיכמו מראש נתפסו, וכתוצאה מכך נאלץ התובע לשלם סכום הגדול ב 10,300 ש"ח ממה שסיכמו בתחילה, כדי להזמין חדרים אחרים. אלו עלו יותר משום שאופיים שונה מהחדרים שבחר בתחילה.

5,000 ש"ח עבור סידורים שעשה במקום הנתבעת: סידורים נוספים שהיו נצרכים לצורך בר המצווה, והיו צריכים להיעשות על ידי הנתבעת לפי הסיכום, נעשו על ידי התובע תוך שהוא מפסיד בכך ימי עבודה וזמן נוסף. על כל זה הוא תובע סך: 5,000 ש"ח.

הוצאות שכר טרחת עו"ד ע' בסך 5900 ש"ח כולל מע"מ.

החזר הוצאות אגרת בית הדין בסך 677 ש"ח.

3. טענות הנתבעת

הנתבעת לא היתה מעולם בעלת מניות או בעלים בחברה, והיא אף מנועה מכך מטעמים משפטיים. הנתבעת היתה בעבר מנכ"לית החברה, אך אחרי שחברת-האם קנתה את החברה, הנתבעת הפכה להיות מנהלת קבוצות בעלת שכר חודשי של 7500 ש"ח נטו, לפיכך אין לה אחריות לחובות כלשהן של החברה. גם התובע ידע שהיא אינה הבעלים של המשרד, שכן היא אמרה לו שהיא צריכה אישור מהבוס שלה לגבי ההנחה. לפיכך, אין לתובע אלא לתבוע את הבעלים עצמו ואת חברת-האם, ולא אותה בתור שכירת החברה.

היא מעולם לא התחייבה באופן אישי לשלם את חובות החברה, אלא ניסתה לעזור לאנשים שכבר שילמו דרך חברת יערות-עד למקומות נופש, וזאת על ידי הפניית הפרמיות שהחברה היתה צריכה לקבל מלקוחות עתידיים שכבר סגרו דרכה, וזקיפתן לטובת לקוחות ששילמו מקדמות לחברה וכספם ירד לטמיון עם בריחת המנהל לחו"ל. כיום היא עובדת בתור שכירה במשרד תיירות אחר.

היא אינה אחראית לנוק שבהעברת המקדמה, שכן היא חשבה שהדחיפות בהעברה נובע מכך שהבוס שלה עשה אירוע גדול כמה חודשים לפני הסיפור הנזכר, ונוקק למקדמות כדי לשלם חובות עד שיכנסו תשלומים דחויים מאותו אירוע.

מיום התשלום ועד להודעה על תפיסת החדרים על ידי אחרים עבר כשבוע, כבר כאשר התובע שילם הנתבעת רצתה להזמין את חדרים, אך נאמר לנתבעת על ידי בית ההארה שישנה בעיה

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

מסוימת לגביהן. לאחר מכן התברר כי כבר בזמן התשלום החדרים המסויימים הללו היו מוזמנים, ולכן לא היא גרמה לנזק כלל.

אין זה מעבודתה לעשות דברים כמו חלוקת מתנות בחדרים, אלא שבמקרים מסוימים היא 'הגדילה ראשי' ועשתה מעבר למה שהיא צריכה לעשות, ולכן היא אינה חייבת על השקעת הזמן של התובע בהזמנה החדשה.

4. נושאי הדיון

א. בעניין התביעה להשבת המקדמה:

1. מעמדה של חברה בע"מ בהלכה.
2. האם הנתבעת היתה הבעלים של החברה?
3. חיוב מכוח "הרמת מסך" ואחריות אישית
4. הטלת חבות אישית על הנתבעת בגלל הגדרתה כמזיקה
5. האם הנתבעת גרמה נזק בכך שנתנה לתובע קבלה

ב. בעניין התביעה לפיצוי בגין התוספת על ההזמנה המקורית:

1. גובה התביעה
2. האם יש לחייב על מניעת רווח?
3. נטל הראיה המוטל על התובע כדי לזכות בפיצוי על מניעת רווח

ג. תשלום על הוצאות וטרחה שנגרמו לתובע

ד. הוצאות ושכ"ט

א. בעניין התביעה להשבת המקדמה

1. מעמדה של חברה בע"מ בהלכה

אין חולק על כך שלתובע נגרם עוול ממשי, בכך שהוא נדרש לשלם כמקדמה 30,000 ש"ח שלא הוחזרו אליו, והוא לא זכה לתמורה כלשהי עבורם, שכן מעולם לא הועבר מסכום זה ולו שקל אחד לבית ההארכה. אירוע זה חמור במיוחד עקב העובדה שיתכן אפילו שבעל חברת-האם ידע גם ידע על כך שחברת-האם בקשיים, והחשבון אליו הועבר הכסף אינו בטוח, ולמרות זאת הוא ביקש מהתובע את סכום המזומן שעליו לשלם, ואף הודיע לו דרך הנתבעת שעליו להעביר את הסכום לחשבון המדובר.

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

במקרה שלפנינו התובע ביצע הזמנה מול חברה, אלא שהנתבעת היא שעמדה מולו. כדי לדון בעניין המקדמה יש להקדים סקירה קצרה על מעמדה של חברה בע"מ בהלכה.

הפוסקים נחלקו על מהותה והגדרתה של חברה, אולם, מחלוקתם נוגעת רק לענייני איסור והיתר. בענייני ממונות בהם הולכים אחר המנהג - גם לפי ההלכה יש לנהוג על פי דיני החברות הנהוגים במדינה. לכן, גם אם הבסיס העיוני המופשט של הבנת העסק אינו זהה לפי ההלכה ולפי החוק, בכל ההשלכות המעשיות התוצאה המעשית תהיה זהה בין ההלכה והחוק. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (י, קמג):

"ורק בנוגע לענין איסור פלפלתי בזה, ופשיטא דלענין דיני ממונות לא שייך לחלק כפי מה שכתבתי שם לענין בעלות בחמץ בפסח בין חברה לחברה... אבל בנוגע לממון הרי בפירוש התנו שלא נתחייב לפרוע אלא מזה".

דהיינו, ברור שלא ניתן לתבוע את בעלי המניות, כיון שבחברה בעירבון מוגבל אין ערבות אישית של בעלי המניות. למקורות נוספים ראו הרב יעקב פרבשטיין, גדרי חברה בע"מ לדיני ממונות, ישורון כ עמ' תקנ-תקעז.

גם בהסכם הבוררות עליו חתמו הצדדים בפני ב"ד זה הסכימו הצדדים כי (סעיף 10):

"א. הצדדים מכירים בעקרון שתאגיד משפטי הוא בעל זכויות וחובות ובכוחו לתבוע ולהתבע.

ב. הצדדים מכירים בעקרון הגבלת האחריות של תאגידים ועל כך תביעותיהם מופנות כלפי נכסי התאגיד ולא כלפי נציגי התאגיד הפועלים בשמו... אלא אם כן בית הדין סבור כי מנהלי או נציגי התאגיד או בעלי מניותיו אחראים אישית.

ג. בכפוף לאמור בסעיף ב דלעיל, הצדדים מוחלים על האפשרות לתבוע את הנכסים שמעבר לרכוש התאגיד".

עם זאת, במקרה בו הוכח כי בעל מניות השתמש בחברה ככיסוי לעושה כלפי לקוחות החברה או נושיה, וכן במקרה בו הוכח כי עובד החברה נהג ברשלנות כלפי הלקוחות - ישאו הללו בחבות אישית כלפי הנפגעים. (כך עולה מפסיקות רבות של בית המשפט, וכמובן שהדבר הגיוני לפי השכל הישר, שאדם שמתמש בחברה ככיסוי לעושה, לא יוכל להסתתר תחת הכותרת: חברה).

מן הכלל נעבור אל הפרט, ונבחן האם במקרה דנן הוכחה בעלות של התובעת על החברה, שתצדיק 'הרמת מסך' (כלומר, הרמת המסך של החברה שדרכה האדם עבד, והתייחסות למעשיו כאל מעשה פרטי), והתייחסות לעובד בה כאחראי על מעשיו), או אחריות אישית של הנתבעת לנזקים שנגרמו לתובע.

2. האם הנתבעת היתה בעלים של החברה?

נטען על ידי הנתבעת שהיא לא היתה מעולם בעלים של החברה. בעניין זה הוגש בפני בית הדין מטעם הנתבעת מסמך של רשם החברות במשרד המשפטים, שמוכיח את צדקת טענתה. תגובת

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

ב"כ התובע מיום 16.11.15 (סעיף 4) בה נאמר כי הנתבעת אינה יכולה מסיבות משפטיות להיות בעלים של חברה, רק מחזקת את טענת הנתבעת שהיא איננה בעלים בחברה.

כמו כן הוגשו תלושי השכר של הנתבעת אשר מהם ניתן ללמוד כי הנתבעת עבדה כשכירה בחברת-האם, לפחות בעשרה חודשים שקדמו למחלוקת. יתכן שב"כ התובע (במכתבו הנ"ל סעיף 1), מנסה להוכיח מכך שלא הוגשו תלושים לחודשים 11-12 שהנתבעת ידעה על פשיטת הרגל מראש, ולא שולם לה אף שכר על חודש נובמבר. אלא שאף אם תלוש 11 לא ניתן לנתבעת, ואף אם המשכורת על חודש 11 לא ניתנה לה במועד, אין בכך להוות ראיה, שכן הבקשה להעברת הכסף היתה ב-25.11 ובאותו הזמן טרם היה אמור להוודע אם משכורת 11 אמורה להתקבל, ב-16.12 כבר ידוע לנו שהנתבעת ידעה על פשיטת הרגל של החברה, ועד ה-10.12 אין סנקציות כנגד מעסיקים שאינם משלמים את משכורת החודש שעבר, מה שאומר שזמן קצר מבדיל בין הזמן שבו הנתבעת היתה אמורה לקבל שכרה, לבין הזמן שבו היא כבר יודעת שהבוס שלה ברח לחו"ל.

על כן, לא הוכח שהנתבעת היתה בעלים של החברה.

3. חיוב מכוח 'הרמת מסך' ו'אחריות אישית'

לטענת התובע יש לבצע כאן 'הרמת מסך', ולחייב את הנתבעת בחבויות החברה.

ואכן, במקרים מסוימים נושאים עובדי החברה באחריות אישית כלפי הנפגעים מפעילות החברה (ראו חוק החברות התשנ"ט-1999, סעיף 54; פקודת החברות התשמ"ג-1983 סעיפים 373-378).

חוקים אלו זה יושמו בפסיקה בבתי המשפט בישראל (למשל ע"א 148/82 שרה גליק נ' ויקטור ארמן; ע"א 7516/02 דוד פישר נ' צבי יוכמן; ע"א 2792/03 אליעזר יצהרי נ' טל אימפורט (מוצרי היער) בע"מ), ולכן יש לראות גם בהן חלק מנהג המדינה, שעל דעתו אנשים מתקשרים בהסכמים עם חברות בע"מ.

עם זאת, במקרה שלפנינו לא הוכח כלל כי הנתבעת חרגה מהנהלים או מהתנהגות סבירה. לטענת הנתבעת לא היה לה שום מידע מוקדם על קריסתה הצפויה של חברת-האם. ואת דרישת המעביד לקבל את המקדמה במזומן תלתה בכך שהוא היה צריך כסף מזומן על מנת לשלם לספקים, לצורך אירוע גדול בים המלח (פרוטוקול עמוד 5 שורה 22-24). התובע לא הוכיח עוולה ותרמית מכוונת מצד הנתבעת, ואף לא נטען כן במהלך הדיון.

אם כן, לא הוכח שהנתבעת פעלה באופן בלתי סביר ולכן לא ניתן להטיל עליה אחריות אישית.

4. הטלת חבות אישית על הנתבעת בגלל הגדרתה כמזיקה

התובע טען כי יש לחייב את הנתבעת מדין מזיק, ואין לפטור אותה משום שהיא 'שליחה לדבר עבירה', שכן הנתבעת היא זו שהודיעה לתובע שעליו לשלם את הכסף לחשבון פלוני, בעוד שהסתבר בהמשך שהחשבון היה חשבון בעייתי, והחברה היתה בקשיים.

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

הגמרא (בבא קמא דף ק ע"א) כתבה שלדעת ר' מאיר שדן דינא דגרמי יש לחייב אדם המראה דינר לשולחני, והשולחני אמר לו שהדינר טוב והדינר נמצא רע. תוספות שם (ד"ה אחוי דינר) כתב:

והא דקאמר: 'חזי דעלך קסמכינא', אפילו לא אמר הוה מחייב כמו ר' חייא דאף על גב דלא אמרה ליה הוה מחייב, אי לאו משום דלא הוה צריך למילף.

ורב אלפס {הרי"ף} כתב:

דלעולם לא מחייב עד שיאמרו לו.

תוספות מביאים שתי שיטות לגבי חיוב בתשלום עבור טעות בטיב המטבע: שיטת התוספות היא שבכל מקרה השולחני מתחייב, במקרה שיש טענה שכנגדו מדוע לא בדק היטב, ואילו שיטת הרי"ף היא שהשולחני מתחייב רק אם אמר לו הלקוח שהוא סומך על דבריו, אבל בלי זה השולחני לא מתחייב.

וכך נפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן שו סעיף ו):

המראה דינר לשולחני, ואמר לו יפה הוא, ונמצא רע – אם בשכר ראהו, חייב לשלם אף על פי שהוא בקי ואינו צריך להתלמד. ואם בחנם ראהו, פטור, והוא שיהיה בקי שאינו צריך להתלמד. ואם אינו בקי, חייב לשלם אף על פי שהוא בחנם. והוא שיאמר לשולחני: עליך אני סומך, או שהיו הדברים מראים שהוא סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים. (רמ"א: ויש אומרים דאפילו סתמא נמי חייב. ומכל מקום הסברא הראשונה נראה עיקר).

כמו כן פסק רמ"א (חושן משפט סימן קכט סעיף ב) בעניין אדם שאמר למלוה להלוות לאדם אחר באומרו לו שההלוואה בטוחה:

ואפילו לא נתערב {נהיה ערב} בהדיא, רק שאומר למלוה להלוות ללוה כי בטוח הוא, ועשאו על פיו והיה שקר, חייב לשלם לו, דהוי כאילו נתערב לו.

למרות שמלשון הרמ"א, ומכך שהביא הלכה זו בדיני ערב, נדמה שהחיוב מדין ערב, בתשובת מהרי"י וייל (סימן פ) שעליה הסתמך הרמ"א מפורש שהחיוב הוא מדינא דגרמי, כדין מראה דינר לשולחני. וכן כתב הנתיבות (שם ס"ק ב) במפורש (יעויין בשיטת מרכבת המשנה מלוה כה, ז, שכתב על פי דברי רמ"א אלו שכל ערב בשעת מתן מעות מתחייב מדין סמיכות הדעת של המלוה).

מהלכה זו היה מקום לומר שהנתבעת במקרה דנן תהיה חייבת לשלם מדינא דגרמי, שהרי על סמך דבריה נתן התובע סכום כסף גדול לחשבון שאליו הנתבעת ציינה שעליו לשלם את התשלום. אולם, משלוש סיבות אין לחייב כאן:

א. יתכן שהנתבעת פעלה בתום לב

נושאי הכלים לשולחן ערוך (סמ"ע ס"ק ז, ש"ך ס"ק ח אורים סק"ה) מבארים שאין לחייב באופן שבו המייעץ נתן את מירב המידע שהיה ברשותו, ועשה זאת בתום לב, ובלי שיכל לברר יותר

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

במסגרת תפקידו, כך גם כאן אין לחייב את הנתבעת על כך שעשתה בתום לבה בעודה חושבת שאין כל נזק בהעברה לחשבון הזה.

ב. התובע ידע כי הנתבעת היתה רק נציגת החברה

הנתבעת הייתה שכירה בחברת-האם ואת תביעת התשלום העבירה בשם החברה. במייל מצורף בנספח ב' שהוגש לבית הדין כתוב: 'אני נותנת לך פרטי בנק אחרים שהבוס רוצה את העברה...'. כמו כן המסמך של הצעת המחיר שהוגש לבית הדין כנספח א' נושא את השם 'יערות-עד מבית נופשים-בארץ', ותחת הכותרת תנאי התשלום הובאו פרטי החשבון על שם חברת נופשים-בארץ.

צריך לזכור שעצם העברת תשלום לחשבון החברה, או כל חשבון אחר של מי שבעלי החברה חייבים לו, איננו עבירה לא על דין תורה ולא על חוקי החברות.

כל העושה עסק עם חברה אמור לדעת שתביעת תשלום מטעם החברה שבאה על ידי עובד, אינה תביעת תשלום פרטית אלא תביעת תשלום של החברה, התובע ידע שהוא עובד עם חברה, ואף פנה לנתבעת דרך אתר חברת-האם, גם אם לא שת לבו לזאת הרי שזאת המציאות שהשתקפה מהמיילים שאותם קיבל.

הכלל ש'אין שליח לדבר עבירה' לא נאמר בזמן שלאדם ברור שהשליח מעביר את הכסף לחברה בה הוא עובד, והוא אינו אלא נציג החברה, ואינו קובע עצמאית את מדיניותה.

ג. לא הוכח שמעשה הנתבעת יצר נזק

יתירה מזאת, לא הוכח שבזמן שהנתבעת ביקשה להעביר את סכום הכסף לחשבון הנ"ל היה ידוע שבעלי החשבון הנ"ל או חברת-האם יפשוטו את הרגל. דרכן של פשיטות רגל שהן מתרחשות גם בצורה פתאומית ולא צפויה מראש. לכן כלל לא הוכח שהבקשה להעביר את סכום הכסף לחשבון הנ"ל מהווה 'עצה רעה', או נזק לתובע כהגדרתו ההלכתית. יתכן שבזמן ההעברה הייתה יכולת אפילו בידי חברת-האם להעביר את הכסף לבית ההארכה, אך היא לא עשתה זאת מסיבותיה שלה.

לסיכום, לא ניתן לחייב את הנתבעת מדין מזיק.

5. האם הנתבעת גרמה נזק בכך שנתנה לתובע קבלה?

בדברי ב"כ התובע שהוגשו לבית הדין ביום 16.11.15 (סעיף 7) עולה טענה חדשה: שעצם זה שהנתבעת נתנה לתובע מסמך (שלטענתו התברר כמזויף) מיום 16.12, בו היא מאשרת את התשלום "על מנת להרגיעו ולא לאפשר לו לפעול בזמן אמת להצלת כספו" וכך לטענתו, גרמה לו נזק.

מן הדין היה להתעלם מטענה זו, אשר לא הוזכרה בכתב התביעה ולא בדיון.

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

גם לגופם של דברים הטענה אינה מתקבלת. באותו יום שבו הוציאה הנתבעת קבלה עבור התובע, נשלח מייל לתובע המודיע ש'הבוס שלי ברח לחו"ל' (עמוד 7 שורה 19 בפרוטוקול). כמו כן ב 12.1 נערכה שיחה בין התובע לנתבעת בה הוזכר (לפי התמליל שהוגש לבית הדין), שהתובע כבר היה במו"מ פרטי מול בית ההארכה, וכבר ידע את המציאות בה היתה שרויה החברה עוד קודם השיחה עם הנתבעת, כך שגם אם מדובר על חוסר ידיעה או חוסר מעש בגלל מעשייה של הנתבעת, הרי שלא נראה שיש זמן ארוך מהעברת הכסף ועד ידיעת התובע על מצב החברה וחברת האם.

יתכן שהנתבעת אכן האמינה שהיא תוכל להשיב לתובע את כספו כפי שעולה מתמליל השיחה, אך, התובע ידע את המציאות שבה חברת-האם פשטה את הרגל, ולא היה צריך להסתפק בדבריה המרגיעים של הנתבעת. אם לא נקט במלוא המאמצים על מנת להשיב את כספו, כנראה שלא היה באמת מה לעשות. לכן טענה זו אינה מתקבלת.

לאור כל האמור עד כה, בית הדין מחליט לדחות את התביעה כנגד הנתבעת להחזר הכספים שניתנו כמקדמה (סעיף א בתביעה).

ב. בעניין התביעה לפיצוי בגין התוספת על ההזמנה המקורית:

1. גובה התביעה לפיצוי בגין התוספת על ההזמנה המקורית

כעת נדון בתביעה לפיצוי בגין ההפרש שבין עלות ההזמנה המקורית לבין המחיר ששילם התובע בפועל עבור האירוח (סעיף ב בתביעה).

ראשית, יש לציין כי אף שתביעת התובע עומדת על ההפרש בין ההזמנות שלטענתו עומד על 10,300 ש"ח, מחישוב בית הדין עולה סכום נמוך יותר: מהחשבונית שהתובע הציג בבית הדין (חשבונית מספר 48515), עולה שהתשלום הכולל לבית ההארכה בפועל עמד על סך של 50,160 ש"ח, ולפיכך ההפרש בינו לבין הסכום הראשוני שאותו אמור היה לשלם הוא 9,660 ש"ח. מסכום זה יש לנכות את הסכום שהוציאו על חלות ועל מזנון סעודה שלישית בסך 800 ש"ח כולל מע"מ, (מתוך החשבונית עולה שסכומי חיוב אלו מחושבים בבית ההארכה כתוספות על הסכום הבסיסי, ושהוגדרו בחוזה שנכרת בין התובע לחברה כיכל תוספת בהתאם למחירוץ).

לכן ההפרש אותו תובע התובע צריך לעמוד על 8,860 ₪.

2. האם יש לחייב על מניעת רווח

כעת נדון לגופה של התביעה בסך: 8,860 ש"ח כולל מע"מ. תביעה זו היא למעשה השבת ההפרש בין הסכום שאותו התובע נדרש לשלם בהתחלה כשסיכם עם החברה על ארגון השבת, לבין הסכום שאותו הוציא בסופו של דבר, לטענת התובע הוא היה יכול להמנע מלהוציא סכום זה, אם הנתבעת היתה מבצעת את עבודתה כראוי.

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

נוק כזה אינו מוגדר בהלכה כמזיק ישיר, שכן מזיק הוא אדם הפוגע בסכום כסף ממשי של חברו. במקרה שלנו מדובר על סכום שאותו היה יכול התובע לחסוך (להרוויח), אילו הנתבעת היתה עובדת כראוי, ועלינו לדון האם אכן הנתבעת חייב בסכום זה.

בגמרא (בבא מציעא עג, ב) נאמר:

אמר רב חמא: האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא, ופשע, ולא זבין ליה - משלם ליה כדקא אזיל אפרוותא דזולשפט

כלומר, לדעת רב חמא אדם הנותן סכום כסף לחבירו על מנת שיקנה עבורו יין במקום מסויים, והמשלח ימכור אותו במקום אחר, והשליח התרשל ולא קנה את היין, השליח חייב לשלם למשלח את הרווח שהיה מרוויח המשלח לו היה קונה לו את היין, והיה המשלח מוכרו במקום בו נמכר היין ביוקר.

רב אשי (בהמשך הגמרא שם) חולק על דברי רב חמא וסובר שהשליח פטור מלשלם למשלח, מטעם שהדבר בגדר 'אסמכתא'. הגמרא מתקשה מדוע לדעת רב אשי המקרה של שולח לקנות יין שונה מאריס החוכר את השדה ואומר למחכיר שאם לא יעבוד בשדה והשדה תהיה בורה, הוא יתחייב לשלם למרות שזה אסמכתא? הגמרא מתרצת: "התם בידו, הכא לאו בידו", כלומר, שרק במקרה שהשליח יכול בוודאות להשלים את דבריו הוא חייב לשלם, אמנם, כשאין זה בידו כיון שאולי לא ירצו למכור לו הוא לא מחוייב לשלם.

לשיטת רב אשי השליח שהתחייב לקנות יין אינו מתחייב לפצות את המשלח אם לא קנה, משום שיתכן שבכל מקרה לא היו מסכימים למכור לו, ורק אריס שהתחייב לעבד את השדה חייב בפיצוי, כי עיבוד השדה אינו תלוי באנשים אחרים.

דינו של רב חמא שהשליח חייב בנזקי המשלח לא נפסק להלכה, ולכל היותר מובא שיש לאדם השולח תרעומת (רמב"ם שלוחין א, ד).

אמנם נתיבות המשפט (קפג, א) למד שיש מקום לחייב במקרה שהמשלח שילם כסף לשליח:

נראה, בשליח בשכר ולא נתן לו לזמן, רק בקבלנות על עסק לקנות בתרעא דמשיך (=בשער שמשך), ולא קנה, חייב לשלם לו מניעת הרווח כדרך שהרויחו שאר הסוחרים מטעם אם אוביר הנ"ל.

כלומר, לדעת נתיבות המשפט שליח בשכר חייב בתשלום על מניעת הרווח אם התרשל במלאכתו, אם הוא קבלן (נשכר בתשלום גלובלי לשם ביצוע מלאכה או עבודה) ולא שכיר שעובד לפי שעות או ימים. וכן כתב בספר ישועות יעקב (חו"מ ג).

גם החתם סופר (שו"ת חתם סופר ה, קעת) סובר שאדם השוכר עובד לקנות עבורו סחורה, ולא קנה, הרי העובד חייב בכל מה שהמזמין היה יכול להרוויח באותה סחורה, אילו היה קונה אותה. חיוב זה הוא מדין 'ערב', שכן בזמן שסיכם המזמין עם העובד שיקנה עבורו, המזמין סמך על דברי העובד, ולכן יש מקום להטיל על העובד חיוב מדין 'עליך סמכתי' (שולחן ערוך חושן משפט ש"ו).

בבית הדין בירושלים

פסק דין 75116

לכאורה, היה מקום לחייב את הנתבעת בגין ההפרש בין החדרים. משום שהתובע ביקש מהנתבעת לפעול עבורו, כדי להרוויח כמה אלפי שקלים, והנתבעת פשעה ולא עשתה את הנדרש ממנה.

3. הדברים שהיה צריך להוכיח כדי לזכות בפיצוי על מניעת רווח

על מנת לחייב את הנתבעת בתביעה זו יש להוכיח כמה דברים:

א. הסכום אותו הציעה החברה מראש היה ריאלי. יתכן שמעסיק הנתבעת אישר את ההנחה משום שידע כבר באותו זמן שהוא מתכנן לברוח, ורצה לעודד את התובע לשלם בהקדם (הסכום שהוזכר במייל הראשון שהוגש לבית הדין מיום 24.11 מדבר על 42,825 ש"ח בתור מחיר בסיסי, אשר קרוב אפילו יותר לסכום הסופי).

ב. החדרים שאותם התחייבה הנתבעת להזמין עבור התובע, לא היו תפוסים כבר בשלב ההזמנה. אם כפי שטענה הנתבעת, בזמן שבו התובע שילם על הזמנתו החדרים כבר היו תפוסים, הרי שגם אם התנהלות הנתבעת לא היתה הוגנת, אין בכך משום לחייב אותה, כיון שמעולם לא היתה אפשרות לשכור את החדרים.

ג. על מנת להטיל אחריות אישית על הנתבעת יש להוכיח כי חובת ביצוע פעולה זאת היה מוטל על הנתבעת (ולא על חברת האם), ושהיא התרשלה במילוי חובתה. כפי שכתבנו לעיל, חובות החברה חלים על החברה, ולא על עובד החברה. לכן כיון שיתכן שההתרשלות בהזמנה נבעה מכוח התרשלות החברה בהעברת הכספים לבית ההארכה המדובר, או כל דבר אחר התלוי בחברה או בחברת-האם.

לכן, גם אם נקבל את פסקי הנתביבות והחתם סופר ונאמר שהם אכן תקפים בנידוננו, התנאים לחיוב לא הוכחו, ולכן אין לחייב את הנתבעת בסכום האמור. **תביעה זו (סעיף ב' בתביעה) גם היא נדחית.**

ג. תשלום על הוצאות וטרחה שנגרמו לתובע

התובע טען שעליו לקבל פיצוי עבור שירותים שהנתבעת היתה אמורה לבצע ולא בוצעו. שירותים אלו נכללים לטענתו בחלק מההסכם, ולכן על הנתבעת להשלימם ולהחזיר את זמנו האבוד בשווי 5000 ש"ח - (סעיף ג' בתביעה).

טענה זו נדחית מכמה סיבות:

א. בהסכם שנכרת בין התובע לחברה לא הוזכר כל שירות נוסף שעליו דיבר התובע.

ב. גם אילו היה נזכר, החוזה הוא בין החברה לבין התובע, ולא בין הנתבעת לתובע, ולכן היא לא נושאת באחריות אישית לביצוע ההסכם, כפי שפורט לעיל.

לפיכך תביעה זו נדחית.

ד. הוצאות שכ"ט

מדיניות בית הדין התפרסמה בכמה וכמה מפסקי הדין המופיעים באתר הרשת. באופן עקרוני, על פי ההלכה כל צד נושא בהוצאותיו, ושני הצדדים נושאים בהוצאות בית הדין בשווה, למעט במקרה בו טענות התובע היו קנטרניות, או שטענות הנתבע היו כאלו. בנדון דידן, אף שהתביעה נדחית במלואה, טענות התובע אינן קנטרניות. לפיכך, על הנתבעת לשלם לתובע מחצית מאגרת בית הדין, ובסך הכל 338.5 ₪.

5. החלטות

- א. על הנתבעת לשלם לתובע 338.5 ש"ח בתוך 30 יום מיום מתן פסק הדין.
 - ב. ניתן להגיש בקשה לערעור על פסק הדין בתוך 30 יום מיום מתן פסק הדין.
- פסק הדין ניתן ביום ה' בטבת תשע"ו, 17 בדצמבר 2015.

והאמת והשלום אהבו

בזאת באנו על החתום

הרב עקיבא כהנא

הרב עובדיה אחיטוב, אב"ד

הרב מבורך טויטו